

ПАРАДИГМА ДИДАКТИЧНИХ ПРИНЦИПІВ ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Проф. Галина
ЄВСЄЄВА

III ОСВІТНІЙ ФОРУМ АКАДЕМІЧНОЇ СПІЛЬНОТИ

ГОТУЄМО ФАХІВЦІВ ДЛЯ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

Дистанційна форма здобуття вищої освіти

- забезпечувала і нині забезпечує можливості для здобувачів вищої освіти продовжувати здобувати освіту в Україні незалежно від їх місця поточного перебування, у тому числі закордоном, відповідно до державних гарантій згідно зі ст. 56 Закону України «Про освіту»

Це керована зміна знань,
умінь, навичок,
можливостей
тих, кого навчають

Зворотній зв'язок з
зовнішнім середовищем

Право науково-педагогічних
працівників обирати методи
та засоби навчання

Розв'язання нестандартних
науково-навчальних завдань
нестандартними методами
(методами проблемного
навчання)

Запровадження у освітній
процес поряд із традиційними
інноваційних педагогічних
технологій

**ВІДКРИТА
СИСТЕМА
ОСВІТИ**

Активна творчість людини,
розширення її потенційних
можливостей

Озброєння майбутніх
фахівців методологією
творчого
перетворення світу

Педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники мають право на:

- академічну свободу, включаючи свободу викладання, свободу від втручання в педагогічну, науково-педагогічну та наукову діяльність, вільний вибір форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі;
- педагогічну ініціативу;
- розроблення та впровадження авторських навчальних програм, проєктів, освітніх методик і технологій, методів і засобів, насамперед методик компетентнісного навчання

Нормативно-правова база освіти

Особистісно-орієнтована освіта

Зникає жорсткий розподіл ролей між викладачем і студентом;

- Студент - освітній суб'єкт;
- Студент - активний у спілкуванні з викладачем;
- Студент самостійно працює з різними джерелами інформації.
- Викладач – Організатор;
- Викладач – Консультант;
- Викладач – Керівник;
- Викладач – Експерт самостійної навчальної та наукової роботи студента;

Уведення нового

У зміст навчання
і виховання

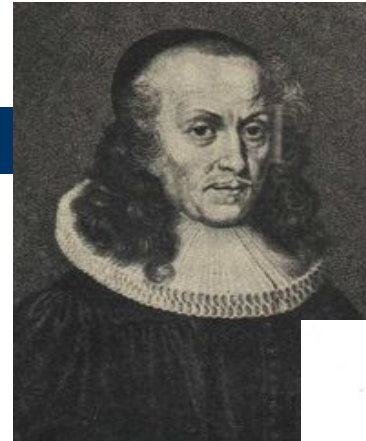
У методи
навчання

У форми
навчання

В організацію
діяльності
педагогів

Дидактика (грец. *didaktikos* – повчальний) – галузь педагогіки, в якій розглядається теорія освіти й навчання.

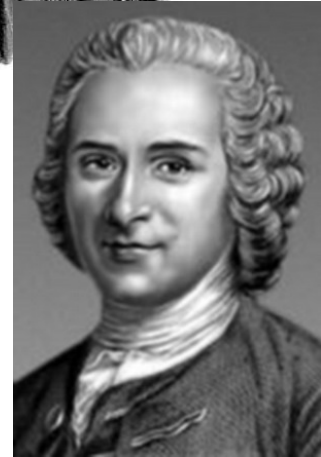
Вольфганг Ратке (1574-1635)
Першим ввів поняття “дидактика”

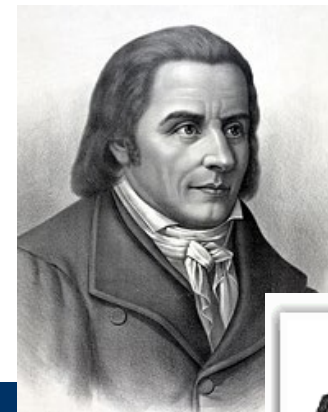
Статус науки дидактика отримала завдяки працям чеського педагога **Яна-Амоса Коменського** (1592-1672). Він першим піднявся до усвідомлення особливих законів у навчанні та вихованні, науково обґрунтував класно-урочну, ступеневу систему навчання й виховання.

Жан-Жак Руссо (1712-1778). Виступав за освіту для всіх дітей на основі їх вільного розвитку з урахуванням природних можливостей особистості.

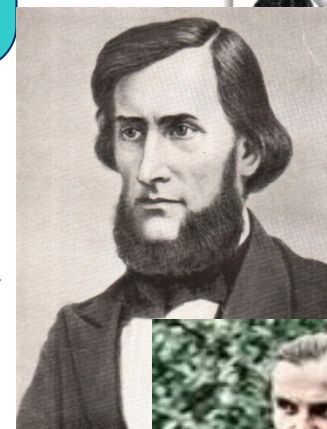
Йоганн Генріх Песталоцці (1746-1827) розробив чітку систему і дидактичні принципи навчання дітей. Вважав, що глибокі знання можна отримати лише за умови послідовного та систематичного навчання.

Йоганн Фрідріх Гербарт (1776-1841) розробив теорію ступенів освіти; обґрунтував систему навчання, яка ґрунтувалася на психології й етиці. У підвалини виховання покладав 3 провідні засоби: управління дітьми, дисципліну й виховуюче навчання.

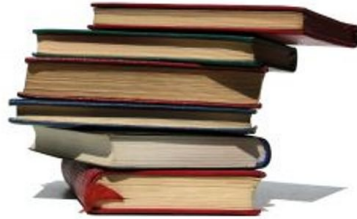

Костянтин Дмитрович Ушинський (1824-1870) основоположник наукової педагогіки і народної школи. В основу свого бачення завдань педагогіки поклав ідею природододільності.

Василь Олександрович Сухомлинський (1918-1970) видатний український педагог, обґрунтував оригінальну дидактичну систему.

Дидактика (грец. didaktikos – повчальний) – галузь педагогіки, спрямована на вивчення і розкриття теоретичних основ організації процесу навчання (закономірностей, принципів, методів, форм навчання), а також на пошук і розроблення нових принципів, стратегій, методик, технологій і систем навчання.

Сучасна дидактика досліджує загальні закономірності викладання різних навчальних дисциплін. Особливості викладання окремих з них є предметом методики.

Дидактика - це система, яка поєднує всі предметні методики

- Стержнем педагогіки, її основним елементом є дидактика - загальна теорія освіти, що досліджує закономірності пізнавальної діяльності і відповідає на питання: «Чого навчати?»; «Як навчати?»; «Де вчити, у яких організаційних формах?» тощо. Дидактика розглядає загальні положення і закономірності, які властиві навчанню для всіх предметів.

Найважливіші завдання дидактики вищої школи:

- розкриття педагогічних закономірностей, що діють у межах дидактичного процесу;
- - розроблення теорії вищої освіти;
- - конструювання освітніх технологій;
- - удосконалення змісту підготовки фахівців різних профілів.

Значення дидактики

- Саме завдяки підвищенню якості освіти, наприклад, Японія за післявоєнний період збільшила обсяг промислового виробництва у 25 разів і приступила нині до здійснення мети про вищу освіту кожного громадянина. За 12 років у Японії одержують такий обсяг знань, який у США за 16 років.
- Головне для цієї країни - формування навичок заповзятості навчальної праці, вміння інтенсивно трудитися й учитися протягом усього професійного життя, зберігаючи при цьому вірність своїй фірмі.

Функції дидактика (за В. О. Попковим, О. В. Коржуєвим)

The diagram consists of two horizontal teal arrows pointing to the right, stacked vertically. Each arrow has a dark blue outline and contains text in dark blue. To the left of each arrow are two vertical teal bars of different heights, with the taller one on the left. A thick dark blue horizontal bar is positioned above the arrows, starting from the left edge of the slide and extending across most of the width.

Науково-теоретична

**Конструктивно-
технологічна**

Об'єктом є навчальний процес у вищих навчальних закладах.

Предметом є мета і зміст навчального процесу, виявлення закономірностей процесу навчання, обґрунтування принципів і правил навчання, розробка форм, методів і прийомів навчання у ЗВО.

Навчання

- - цілеспрямований процес взаємодії педагога та здобувача, у ході якого здійснюється освітня функція і **вноситься істотний внесок** у виховання і розвиток особистості.
- Навчання передбачає безпосередній процес засвоєння індивідумом соціального досвіду, накопиченого людством.
- Навчання – двосторонній процес, який поєднує у собі учіння і викладання.

Учіння

- – цілеспрямований процес засвоєння студентами знань, оволодіння уміннями і навичками, у широкому розумінні – оволодіння соціальним досвідом у його узагальненому вигляді

Викладання

- – діяльність викладача, яка являє собою організацію процесу навчання в системі дидактичних методів і прийомів щрдо передачі здобувачам знань, умінь, навичок, способів діяльності і соціального досвіду.

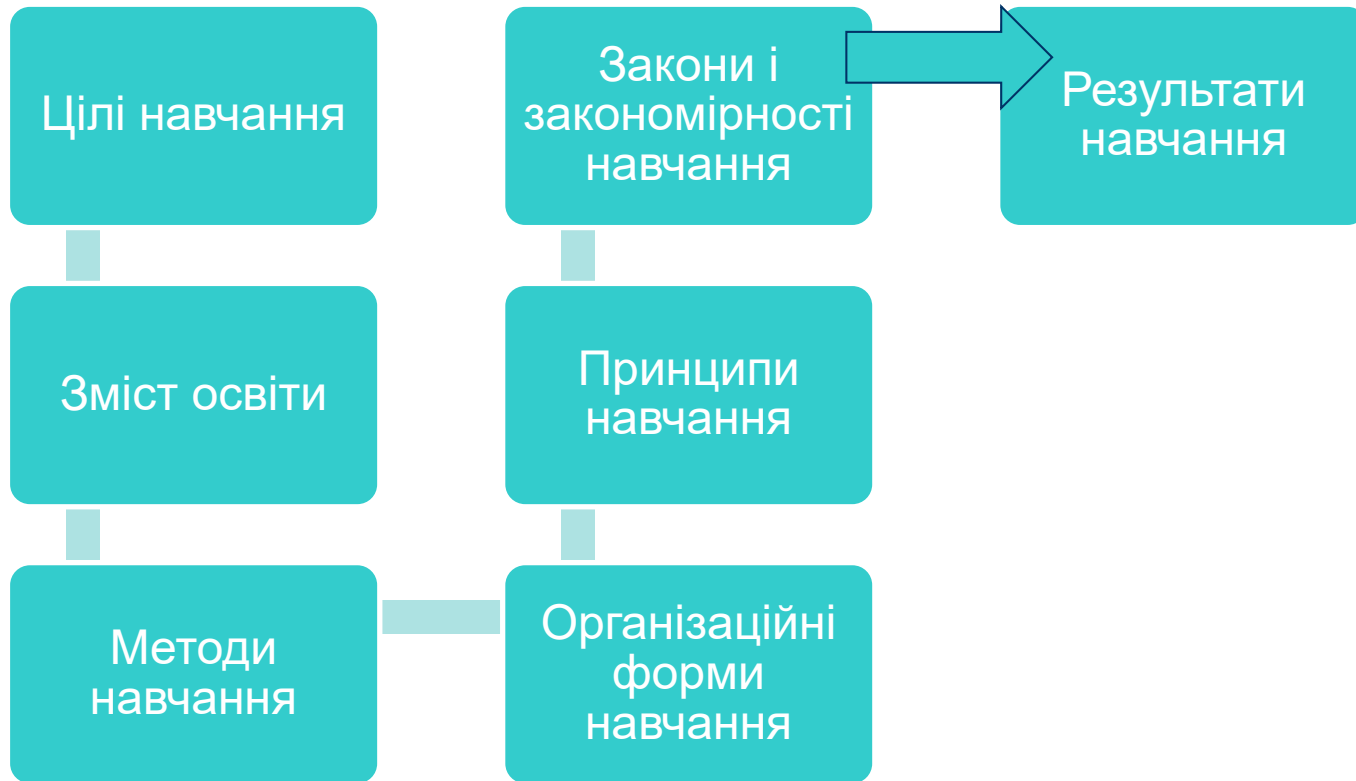
В.О.Сухомлинський

- « ...щоб дати учню іскорку знань, вчителю треба усмоктати ціле море світла, така духовна і філософська основа нашої професії і технології нашої праці:»

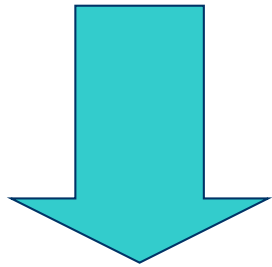
Освіта

- – процес і результат удосконалення здібностей і **поведінки особистості**, при якому вона досягає соціальної зрілості (визначення, прийняте XX сесією Генеральної конференції ЮНЕСКО)

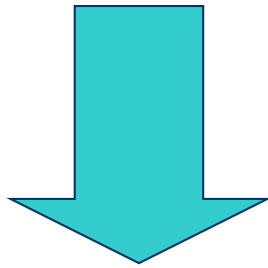
Процес навчання

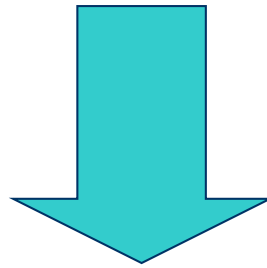
Якість знань оцінюють за такими показниками як:

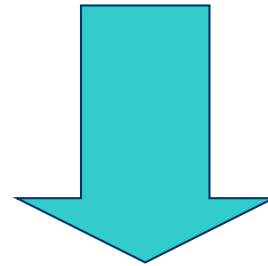
повнота

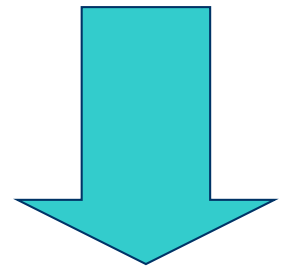
системність

глибина

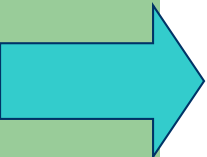

дієвість

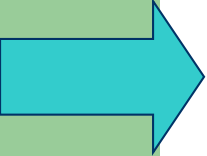

міцність

Процес навчання визначається дидактичними законами і закономірностями

Динамічний закон – вихідний (початковий стан об'єкта однозначно визначає ряд наступних його станів).

Статистичний закон при якому передбачається визначення можливості закладених тенденцій у змінні об'єкта а бо системи за певних заданих умов.

Зміст освіти

– певний обсяг і характер систематичних наукових знань, практичних умінь і навичок, а також світоглядних і морально-етичних ідей, якими має оволодіти людина, в даному випадку – студент у процесі навчання.

4 основні елементи змісту освіти (І. Я. Лернер):

Інформація, яка підлягає засвоєнню.

Способи діяльності-уміння, навички

Досвід емоційно-ціннісного
ставлення до знань.

Досвід творчої діяльності.

У доборі змісту педагогічної освіти у світі існують різні підходи:

Політехнізм (в Україні)

Прагматизм (у США)

Енциклопедизм (у Франції)

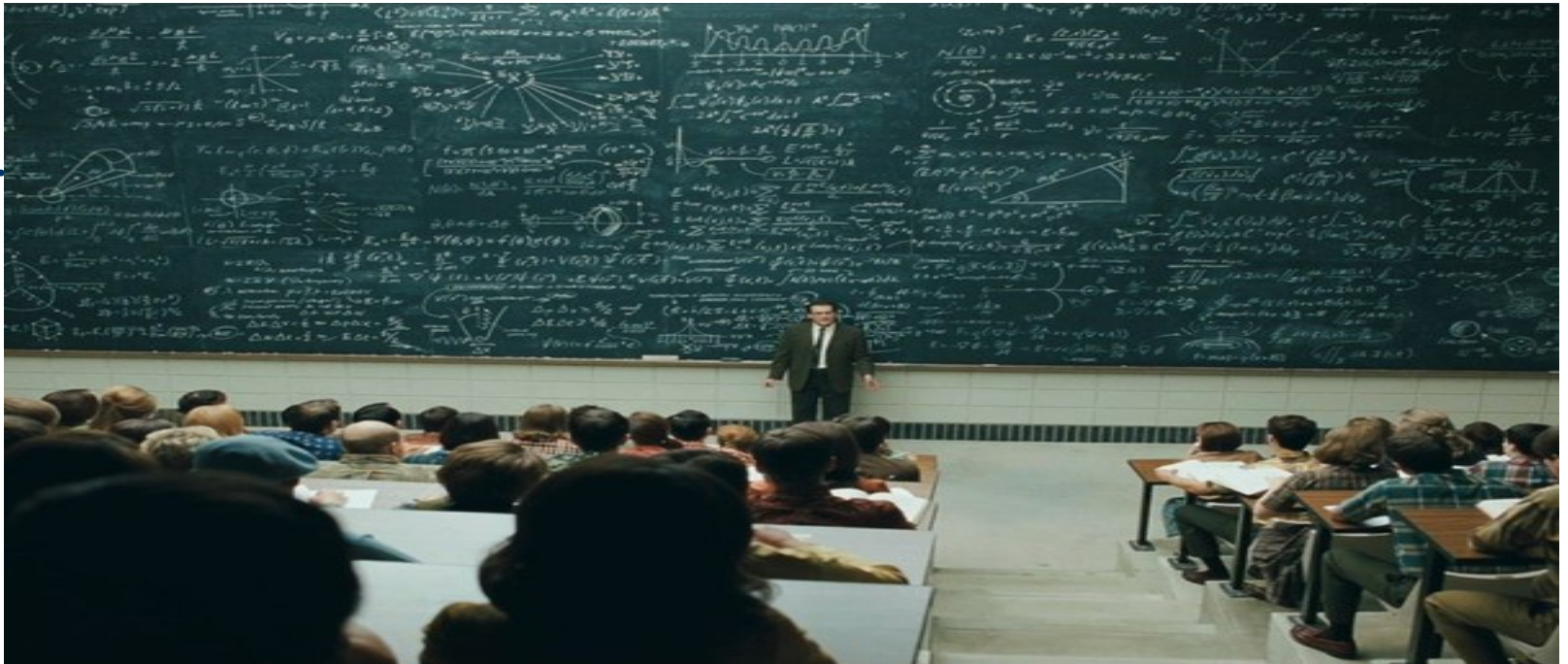
Екзистенціалізм (в Англії)

Зміст освіти визначається такими державними документами:

Навчальними планами, навчальними програмами, підручниками.

Закономірності і принципи навчання

Закономірності навчання – стійкі педагогічні явища, які базуються на повторюваності фактів, навчальних дій і теоретичною основою принципів навчання.

Закономірності процесу навчання:

1. Обумовленість навчання суспільними потребами.
2. Залежність навчання від умов, в яких воно відбувається.
3. Взаємозалежність процесів навчання, освіти, виховання, розвитку особистості.
4. Взаємозв'язок навчальних і реальних пізнавальних можливостей студента.
5. Єдність процесів викладання і навчання.
6. Взаємозалежність завдань, змісту, методів і форм навчання в навчальному процесі.

Принципи навчання (дидактичні принципи)

Це певна система основних дидактичних вимог до навчання, дотримання яких забезпечує його ефективність

Принципи навчання

Принцип науковості	Принцип систематичності та послідовності
Принцип доступності, дохідливості викладання	Принцип зв'язку навчання з життям
Принцип свідомості й активності здобувачів	Принцип наочності
Принцип міцності знань, умінь і навичок	Принцип індивідуального підходу до студента (студентоцентризм)
Принцип емоційності навчання	Принцип гуманізму
Принцип демократизації	Принцип виховання здорової особистості
Принцип диференціації навчального процесу	Принцип оптимізації навчально-виховного процесу
Принцип не традиційності системи навчання	

Принцип науковості

- Суть цього принципу полягає в тому, що всі навчальні відомості повинні перебувати в повній відповідності з передовою сучасною наукою. Тобто всі факти, знання, положення і закони, що вивчаються студентами, повинні бути науково правильними.

Відчуття змін часу!

Принцип системності і послідовності

- зорієнтований на системне і послідовне викладання і вивчення навчального матеріалу. Принцип систематичності і послідовності відображає логіку навчальної дисципліни. Так, систематичність означає, що засвоєння студентами нової множинності фактів, понять, суджень проводиться відповідно до логічного зв'язку і раціональної послідовності. Принцип систематичності спирається на важливу характеристику розуму - системність мислення.

Принцип доступності

- передбачає дотримання правил: від простого - до складного, від відомого - до невідомого, від близького - до далекого.
- Доступність не означає навмисного полегшення навчання. Плідна навчальна робота не може проходити без високої розумової напруженості студентів, без прагнення до перемагання труднощів.

Доступність

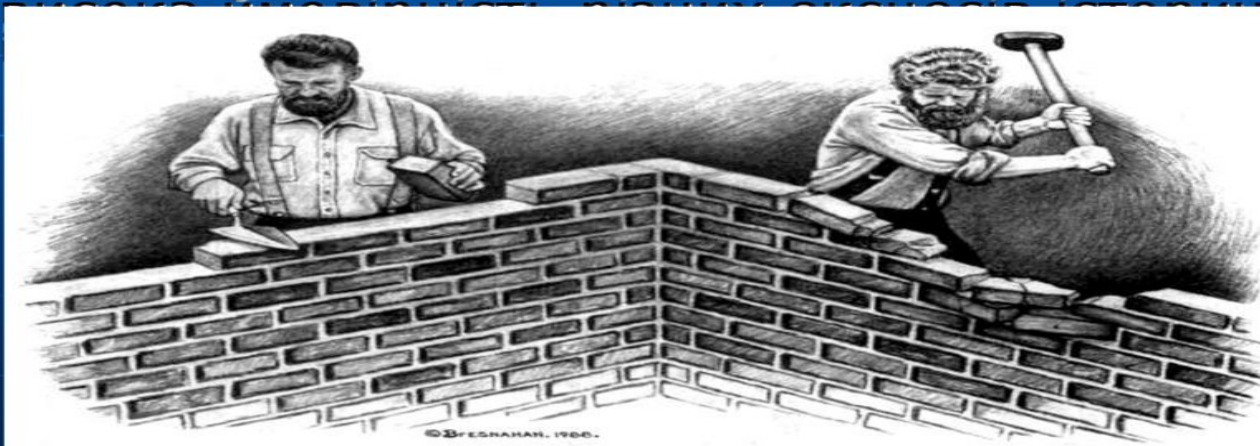

Принцип зв'язку навчання з ЖИТТЯМ

- ефективність і якість навчання перевіряються, підтверджуються і направляється практикою;
- практика - критерій істини, джерело пізнавальної діяльності і застосування результатів навчання.

Принцип зв'язку навчання з життям (практика)

- Третя концепція істини носить назву прагматична (з грец. Прагма – справа, дія). З позиції прагматизму істинним визнається таке знання, яке має благі наслідки для людського життя і яке може успішно застосовуватися на практиці. У цьому розумінні практика є критерій істини. Розуміння істини як процесу включає в себе момент абсолютності і відносності. Володіючи істинним знанням, людство може будувати своє життя оптимальним чином, прийнятним для всіх. Якщо цього немає або знання не повне, неправдиве, то це призводить до існуючих і майбутніх історичних колізій

Принцип свідомості і активності

- визначає головне спрямування пізнавальної діяльності студентів та управління нею.
- Свідомому засвоєнню знань сприяють: роз'яснення мети і завдань навчального предмета, значення його для подолання життєвих проблем і для перспектив студента; використання у процесі навчання мислетворчих операцій (аналізу, синтезу, узагальнення, індукції, дедукції); позитивні емоції і мотиви навчання; належний контроль і самоконтроль

Метод Д. Колба

Спіраль розвитку компетентності

Особливості дорослого учня/студента

- цілеспрямовані
- мотивовані

бажання

задоволення

- мають досвід
- Спираються на існуючі знання

- беруть участь у навчанні
- Мають свою думку про те, чого їх навчають

адаптивність

● Чинники, що негативно впливають на готовність студентів навчатися

Недовіра до навчального процесу та його результатів

Відсутність мотивації

Відсутність цілі

Страх критики

Негативний досвід попереднього навчання

Втрата навчальних навичок

Догматичний тип навчання

Імперативний тип навчання

Ускладнена актуалізація наявних знань

● Способи боротьби з негативними чинниками

Спрямованість навчального процесу на задоволення освітніх потреб студентів

Створення умов для реалізації в навчальному процесі основних андрагогічних принципів

Розроблення практико-орієнтованого матеріалу

Вироблення викладачами стилю поведінки з дорослими студентами

• Динаміка роботи з групою

Принцип наочності («золоте правило» дидактики)

- Коріння принципу наочності знаходимо в народній педагогіці, підтвердженням чого є такі вислови: «Краще раз побачити, ніж сто разів почути», «Бурчання наскучить, приклад научить», «Приклад кращий за правило» та ін.

«золоте правило» дидактики

- «Тому нехай буде для учнів золотим правилом: усе, що тільки можна, пропонувати для сприймання відчуттями, а саме: видиме – для сприймання зором, чутне – слухом, запахи – нюхом, що підлягає смаку – смаком, доступне дотику – дотиком. Якщо які-небудь предмети відразу можна сприйняти декількома відчуттями, нехай вони відразу охоплюються декількома відчуттями» ЯН Коменський.

Три кроки навчання

Чути

почую - забуду;

Бачити

побачу –
запам'ятаю

Робити

зроблю -
зрозумію

Що залишається в пам'яті

	Через 3 години	Через 3 дні
Лише вербальні пояснення	25%	10%
Демонстрація матеріалу (побачене без почутого)	72%	20%
Демонстрація матеріалу з вербальним коментарем	85%	65%

ПІРАМІДА СТУПЕНІВ

ЗАСВОЄННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Принцип міцності засвоєння знань, умінь і навичок

- Реалізація цього принципу передбачає: повторення навчального матеріалу за розділами і структурними частинами, запам'ятовування нового матеріалу у поєднанні з вивченням, виокремлення при повторенні основних ідей, використання в процесі повторення різноманітних методик, форм і підходів, вправ, самостійної роботи щодо творчого застосування знань тощо.

Принцип індивідуального підходу

- принцип індивідуального підходу є вкрай важливим у сучасних умовах. Він дає змогу в умовах колективної навчальної роботи кожному студентові оволодівати навчальним матеріалом по-своєму, зважаючи на рівень розвитку, знань і вмінь, пізнавальної та практичної самостійності, інтересів, волі, працездатності.

Обов'язкові якості викладача

Вміння
спілкуватись

Гідність

Бажання
обмінюватись
досвідом

Гнучкість

Нові методи

Само
удосконалення

Своя філософія

Етика
навчання

Своя методика

Показники ефективного результату навчання

Принцип емоційності

- У процесі пізнавальної діяльності в студентів виникають певний емоційний стан, почуття, які можуть стимулювати успішне засвоєння знань або перешкоджати йому. Тому викладач, реалізуючи цей принцип, має впливати на формування емоцій, які активізують навчально-пізнавальну діяльність, і запобігати появі тих, які негативно позначаються на ній.

— Це шість!

— Ні, йолопе, це дев'ять!

Все залежить від позиції

Основні правила збереження позитивних емоцій

- Запитайте своїх студентів, що вони знають про предмет навчання?
- Сприймайте студентів як особистостей!
- Допомагайте їм!
- Ніколи Не конкуруйте з ними!
- Навчайте їх у темпі сприйняття ними матеріалу!

Сторітелінг

- це мистецтво розповідати історії, **найпотужніший інструмент для викладача.** Бо історії – це найпоширеніша форма передачі інформації. Сучасна молодь звикла сприймати інформацію у формі історій. Така інформація конкретна, а не абстрактна, вона взята з життя і може перетинатися з їхнім особистим досвідом. Завдяки цьому студенти краще малюють інформацію у своїй уяві та краще запам'ятовують.

Принцип гуманізму

- основоположний принцип права, який визнає саму цінність людини, її гідність, право на щастя, виявлення своїх здібностей. Його застосування є критерієм прогресивності соціальних інститутів. Реалізація цього принципу лежить в площині позитивної (успішної) взаємодія між суб'єктами навчально-виховного процесу встановлюється за бажання і прагненням обох сторін.

Педагогічне лідерство

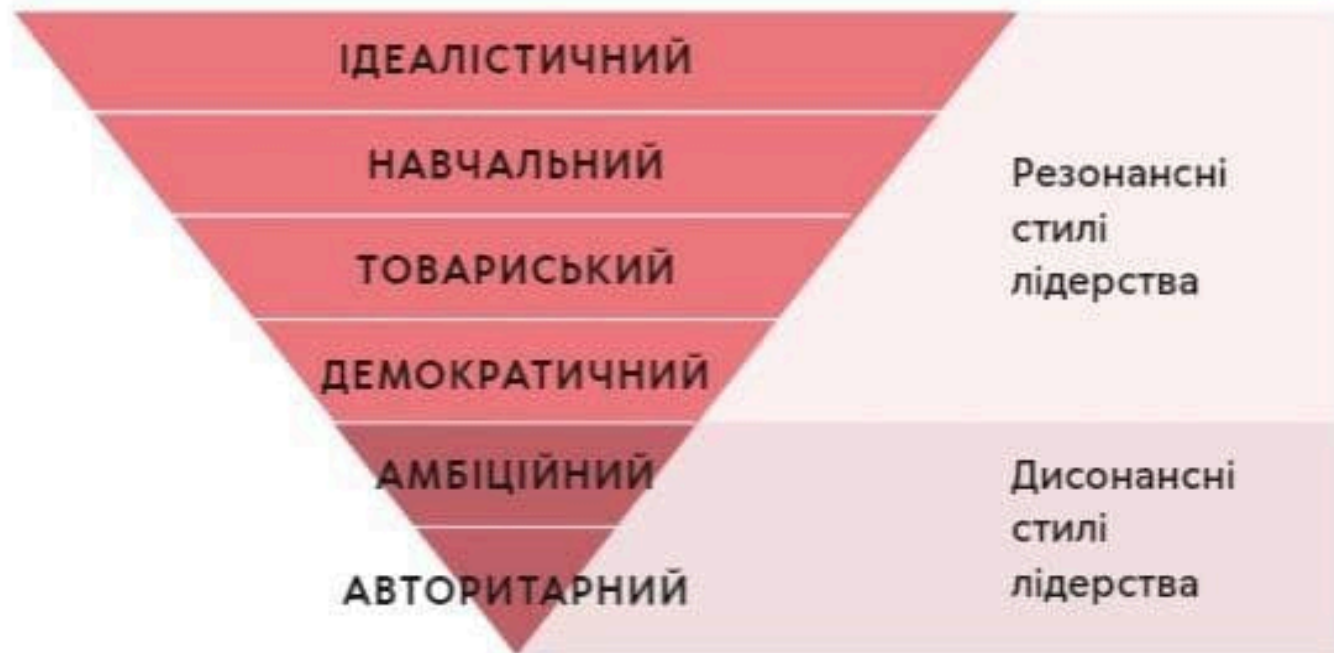

Схема класифікації компонентів навчального процесу

● Середовище для проведення навчання (умови)

Світло;
Температура;
Звук;
Оснащення

**Середовище
навчання**

Аудиторія
(студенти та
приміщення)

Психологічне: мова;
рівень освіти; відсутність
небезпеки;
Свобода у висловленні
думки;
Можливість адаптації до
вимог викладача

Дидактика вищої школи: досвід і напрацювання

Дякую за
увагу!

Запрошую до дискусії

Все буде Україна! Слава ЗСУ!

